

Становище

от доц. д-р Веселка Тончева

по процедура за присъждане на академичната длъжност „доцент”,

Професионално направление 8.3 „Музикално и танцово изкуство”, Специалност „Народно пеене и методика на преподаването му”, за нуждите на катедра „Музикален фолклор”, Факултет „Музикален фолклор и хореография” при АМГИИ – Пловдив

Единствен кандидат: гл. ас. д-р Зоя Микова

От формална гледна точка подадената от гл. ас. д-р Зоя Микова кандидатура съдържа всички изискуеми документи. Демонстрираните резултати в различните ѝ сфери на дейност отговарят на минималните национални изисквания по ЗРАСРБ и тя е подходящ кандидат за обявения от АМГИИ конкурс за присъждане на академичната длъжност „доцент”.

В *научноизследователската дейност* на кандидатката е посочен дисертационният ѝ труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“, защитен през 2015 г. Различните етнически и конфесионални общности в Пловдив неведнъж са били обект на изследвания с различен фокус и с инструментариума на различни дисциплини, но приносят на З. Микова се състои в документирането и дешифрирането на музикални/песенни образци и класифицирането им не само по етнически, но и по функционален признак, както и в разкриването на сходните моменти в традиционните музикални практики на отделните общности, което се интерпретира като ключ към разбирането на различията.

Научната продукция, с която З. Микова се явява в конкурса включва една монография и осем публикации – три от тях са свързани с монографията; три са по темата на дисертационното изследване; една разглежда въпросите за взаимовръзката между традиционната култура и значението ѝ за образованието в съвременността и една има методологически характер – отнася се към подготовката на етномузиколожкото теренно проучване.

Монографичното изследване на кандидатката „Милковица (история – етнография – култура)“ запълва една празнина, то е първото по рода си за това село и се вписва в комплексния селищен тип проучвания, част от детайлното очертаване на етнографската, музикалнофолклорната и диалектна специфика на отделните региони в България. Особено интересна е „двойствената“ представа за населението на

Милковица като „влашко“ (външно назоваване) и като такова с български произход (по-скоро в самоопределянето и самосъзнанието му), което поставя авторката пред предизвикателството тъкмо чрез вникване в традиционната култура, обичайно-празничната система, музиката и танца да направи своите заключения.

Важен момент в това изследване е позицията на самата З. Микова – нейният произход е от с. Милковица, което поставя въпроса за гледната ѝ точка едновременно на „вътрешен“ участник и „външен“ наблюдател, на преживявал тази култура, но и дистанциращ се от нея, за да може да я проучва и анализира. В някои случаи успоредяването на тези две позиции би могло да е проблематично, но кандидатката успешно се справя с ролята си на учен, пълноценно изследвал своя обект (макар и категорично заявяващ в началото и в Заключението своята родова и емоционална обвързаност със селището, както и на места минавайки в 1 л., ед. ч. като „разказвач“ със своите спомени – напр. стр. 40–41, 135–136, 143, 148 и др.).

Трудът се опира върху теренна работа на авторката, реализирана в доста широк времеви диапазон – 1992 – 2019 г. Прави впечатление, че З. Микова е отличен теренист, който последователно и с усет се опитва да „изчерпи“ всички аспекти на традиционната култура, които теренът предлага (първите ѝ теренни опити датират от ученическата ѝ възраст, участва в теренни проучвания и студентски експедиции в с. Искра, Първомайско; с. Яврово, Асеновградско; с. Равногор и с. Розово, Брациговско и т. н.).

Книгата е структурирана в три глави с увод, заключение и приложения, DVD с архивни фотоси и част от документираните музикални образци. Базирано на множество различни по характер писмени и устни източници и документи изложението в Първа глава въвежда разнообразни сведения за историята, географията, етнодемографията и езика на селището (по-конкретно билингвизма във връзка с изграждането на личностната и общностната идентичност на милковчани), както и религиозните, културни и образователни институции (църква, училище, читалище, клуб, музей) и ролята им в живота на селото.

Втората глава е посветена на календарната и семейната обредност, реконструирани чрез разказите на събеседниците. В онези обичаи, познати на цялата етническа територия на България, са потърсени паралели с практиките в Средна Северна, Северозападна и Североизточна България, докато в други е изтъкната спецификата на реализирането им именно в с. Милковица. Сред тях се открояват Мъжката Лазарица – Каца-Маца и Калуш в календарния цикъл и „Разливане на вода“, и „Помана приживе“ от семейната обредност. Като „други практики“ са разгледани

седянката и Вечерта на националната носия на 3 март. Струва ми се обаче, че това са практики от различен порядък и това следва да бъде указано – седянката от село Милковица е представена чрез спомените на местните хора в традиционния ѝ вид (с игрите „Цар заповяда“, „Пръстенчето“, „Иленуш“ и танца „Пеленица“), докато празникът на 3 март е „сътворен“ в съвременността – свързан с презентиране на местната носия и представяне на сценични възстановки на празници. Функционирането му е симптоматично за потребността на милковчани да бъдат разпознаваеми за другите със своя собствена празничност. Бих отбелязала, че тази глава е в голяма степен описателна, а не толкова аналитична, но приносът ѝ е във високата наситеност на събраната от авторката информация, в която присъства и музикално-танцовият елемент – обект на разглеждане в следващата глава на текста.

Трета глава съдържа сведения за житейския и професионалния път на изявени музиканти и изпълнители от с. Милковица – както индивидуални инструменталисти и певци, така и участвали в различни оркестрови формации като духовата музика и „Джаз“-а, и вокални групи като самодейния мъжки хор, детската вокална група към училището, фолклорна група „Милковчанка“. Представен е и танцовият състав към читалището и репертоарът му. Тази глава съдържа и анализ на определени песенни примери, както и на инструментални мелодии (традиционни и „нетрадиционни“, т.е. отнасящи се към западноевропейската музикална култура), като авторката установява общи белези със севернобългарския музикалнофолклорен диалект, но и наличие на белези на музикалния фолклор от територии на нашите съседи и близко родство с областите Влашко, Молдова, Трансилвания. Този анализ би могъл да бъде и по-обемен, и малко по-систематизиран. В края на Трета глава детайлно е представен традиционният костюм от Милковица, което е още един етнографски „акцент“ в труда. Приложенията към текста обогатяват с визуален и музикален материал всичко написано.

Отделих по-специално внимание на монографията на кандидатката, но другите ѝ дейности не са по-маловажни. *Педагогическата и учебно-методическата работа* на З. Микова за учебната 2018/2019 г. в АМТИИ включва преподаването на 6 основополагащи етномузиколожки дисциплини – музикален фолклор, теория на музиката, история на народното изпълнителско изкуство, българска етнография, събиране и дешифриране на музикален фолклор и теория на музикалните елементи. Тук отново активно се проявява отношението на кандидатката към теренната работа – тя не само подготвя студентите за такава дейност, но организира и провежда с тях

теренни проучвания, което е особено важно като практически опит в обучението им в АМГИИ.

Наред с организирането на изложба, концерти и композиране, в *художествено-творческата дейност* на кандидатката особено се откроява проектът „Културен семинар Непознатите“, реализиран през 2016 и 2018 г. Той се явява своеобразно продължение на дисертационното ѝ изследване, но в научно-приложен план – с теоретичен и практически модул. З. Микова е организатор на един подчертано значим форум, привличайки като участници представители на проучваните от нея общности (арменци, евреи, турци и роми в първото издание), преподаватели, студенти, учени от университети от цяла България, хора от различни сфери на изкуството и културата, като основната ѝ цел е взаимното опознаване, общуването, межкултурния обмен, а също и популяризирането на традиционната музика и практики.

Всичко казано затвърждава цялостната представа за кандидатката З. Микова като успешен преподавател и изследовател, ангажиран и отговорен към работата си. Това ми дава основание убедено да предложа на уважаемото научно жури да присъди на З. Микова академичната длъжност „доцент“, Професионално направление 8.3 „Музикално и танцово изкуство“, Специалност „Етномузикология“, за нуждите на катедра „Музикален фолклор“, Факултет „Музикален фолклор и хореография“ при АМГИИ – Пловдив.